

Η γλώσσα των Βυζαντινών

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Η ανατολική ρωμαϊκή αυτοκρατορία ήταν κράτος πολυεθνικό. Στην τεράστια επικράτειά της, η οποία απλωνόταν σε τρεις ηπείρους, στην πρωτοβυζαντινή περίοδο, συμβίωναν Έλληνες και εξελληνισμένοι λαοί, αυθεντικοί Ρωμαίοι, Αρμένιοι, Σύροι, Αιγύπτιοι και Ιουδαίοι, υπολείμματα παλαιών μικρασιατικών λαών (Ίσαυροι, Φρύγες, Καππαδόκες), στη Χερσόνησο του Αίμου, καθώς επίσης υπολείμματα νεώτερων εποικισμών Γαλατών και Γότθων. Όλοι αυτοί αυτοαποκαλούνταν Ρωμαίοι, στον βαθμό που ήταν αφοσιωμένοι στην Εκκλησία και στον Αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης, τον Ρωμαίο Αυτοκράτορα, και ασφαλώς μιλούσαν τις δικές τους γλώσσες. Γνωστότερες από αυτές ήταν η λατινική, στην οποία γράφονταν οι νόμοι του κράτους και οι αποφάσεις των αυτοκρατόρων και των δικαστών, και η ελληνική, την οποία μιλούσε το μεγάλο μέρος των κατοίκων της αυτοκρατορίας, ιδιαίτερα των ανατολικών περιοχών.

Η ελληνική γλώσσα κυριαρχούσε στις ανατολικές επαρχίες του ρωμαϊκού κράτους, η λατινική επικρατούσε στη διοίκηση αλλά ήδη από τα τέλη του 4ου αιώνα επέτρεψε τη σύνταξη των δικαστικών αποφάσεων και στην ελληνική γλώσσα. Από τον 5ο αιώνα άρχισε να επεκτείνεται και η σύνταξη των νόμων στην ελληνικά και

η οποία γενικεύτηκε προς τα τέλη του 6ου αιώνα. Η λατινική γλώσσα εξακολουθούσε να χρησιμοποιείται στη διοίκηση και στη διπλωματία, αλλά σταδιακά υποχωρούσε διότι οι υπάλληλοι του κράτους επιλέγονταν μέσα από τους μορφωμένους αστούς που είχαν λάβει ελληνική μόρφωση. Η γλώσσα της εκκλησίας ήταν η ελληνική. Τελικά, από τον 7ο αιώνα η λατινική γλώσσα παραχώρησε τη θέση της στην ελληνική σε όλα τα πεδία.

Πρέπει βέβαια να τονιστεί ότι η ελληνική γλώσσα του Βυζαντίου δεν ήταν η αρχαία ελληνική γλώσσα, δεν ήταν δηλαδή επιβίωση κάποιας από τις αρχαίες ελληνικές διαλέκτους, αλλά η συνέχεια της Κοινής, της γλώσσας που δημιουργήθηκε στα ελληνιστικά και ρωμαϊκά χρόνια, όταν η ελληνική γλώσσα έγινε μέσο έκφρασης μη ελληνόφωνων πληθυσμών. Ήταν η απλή εύκολη γλώσσα όλης της Μεσογειακής λεκάνης.

A) Ήταν γλώσσα του Ευαγγελίου, B) απλή λεξιλογικά – συντακτικά, Γ) με ευκολία την χρησιμοποιούσαν οι Ελληνικοί – ελληνίζοντος πληθυσμού.

Πιστεύεται ότι η γλώσσα των Βυζαντινών έμοιαζε πολύ περισσότερο με την νέα ελληνική παρά με την αρχαία ελληνική.

Παράλληλα με την καθημερινή γλώσσα διατηρήθηκαν και κάποια γλωσσικά ιδιώματα της αρχαιότητας, όπως η αττική διάλεκτος. Αυτή δεν είχε καμιά σχέση με την αττική διάλεκτο του 5ου αιώνα αλλά ήταν η αττικίζουσα των ρωμαϊκών χρόνων. Οι Βυζαντινοί λόγιοι προσκολλήθηκαν σε αυτήν τη γλώσσα, περιφρονώντας την απλή λαϊκή. Το μεγαλύτερο μέρος της Βυζαντινής γραμματείας γράφτηκε υπό την επίδραση Αρχαϊσμού – αττικισμού. Η επίμονη προσπάθεια μιμήσεως ύφους – ρητόρων, το κυνήγι σπανίων λέξεων, οδήγησε στην απώλεια επαφής με τον καθημερινό λόγο, έτσι ο αττικισμός εξελικτικά είχε αρνητική σημασία.

Ουσιαστικά από τότε και για πρώτη φορά θα ξεκινήσει ο γλωσσικός διχασμός. Το πρόβλημα της διγλωσσίας ανάγεται στην Ύστερη Αρχαιότητα, όταν εξαφανίζεται η προσωδιακή προφορά και απλοποιείται η ελληνική, καθώς γίνεται γλώσσα διεθνούς επικοινωνίας. Ωστόσο, οι κλασικοί φιλόλογοι της εποχής επέμειναν να γράφουν στην αρχαία αττική διάλεκτο. Οι Πατέρες της Εκκλησίας πάλι επέλεξαν να γράφουν στην ομιλούμενη γλώσσα της εποχής τους, την ελληνιστική κοινή. Οι βυζαντινοί συγγραφείς κληρονόμησαν την παράδοση και συνέχισαν να γράφουν σε αττικίζουσα γλώσσα ορισμένα λογοτεχνικά είδη, ως επί το πλείστον εκείνα που είχαν τις καταβολές τους στην αρχαία λογοτεχνία, ενώ σε άλλες περιπτώσεις η ελληνιστική κοινή, η γλώσσα της Αγίας Γραφής και των λειτουργικών βιβλίων, πρόσφερε μια αποδεκτή λύση. Με το πέρασμα του χρόνου όμως και αυτή η γλώσσα απομακρύνεται από την ομιλουμένη.

Από το 12ο αιώνα και εξής εμφανίζεται και λογοτεχνία γραμμένη στη δημώδη γλώσσα που πλησιάζει την κοινή, σε κείμενα όπως ο Διγενής Ακρίτης και τα Πτωχοπροδρομικά ποιήματα. Πρόκειται για «βυζαντινά λογοτεχνικά έργα» με μια σημασία κάπως ευρύτερη από τα αυστηρά χωρικά και χρονικά όρια της

βυζαντινής αυτοκρατορίας και συμπεριλαμβάνει και έργα που γράφτηκαν σε περιοχές που είχαν περιέλθει σε δυτική κυριότητα (όπως το Χρονικό του Μορέως και την πρώιμη κρητική λογοτεχνία).

Πηγή: vizantinonistorika.blogspot.gr